

ПЕРАМОЖНА КРОЧЫЦЬ СЯМІГОДКА

Новы і новы рубямы сямігодкі заўважэ савецкі народ. Яго натхнёная праца ў імя камунізму дае вялікі плён.

За два і палавіна года сямігодкі ў краіне атрымалі прамысловую прадукцыю на 15 мільярдаў рублёў больш, чым малявалася атрымаць за гэты перыяд на плане. За два і палавіна года сямігодкі выраблена столькі ж прамысловых прадуктаў, колькі я было атрымана за ўсю пятую пачцігодку.

Гэтыя яркія, красамоўныя факты ўзяты з паведамлення Цэнтральнага статыстычнага ўпраўлення пры Саўеце Міністраў СССР аб выніках выканання Дзяржаўнага плана развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1961 год за першае паўгоддзе. Працоўныя Савецкага Саюза дабіліся ў гэтым паўгоддзі новых поспехаў у развіцці эканомікі, уздыме дабрабыту і культуры нашай Радзімы.

Паўгоддзі планізму, прамысловых прадуктаў выканан на 102 проценты. Аб'ём прамысловых вытворчасці павялічыўся на 8,4 проценты ў параўнанні з першым паўгоддзем мінулага года. У калгасах і саўгасах на мільёны галоў стала больш жывёлы. Перавыканан план саўбы яравых культур. Працягвалася далейшае ўмацаванне матэрыяльна-тэхнічнай базы калгасаў і саўгасаў. Работа нашых транспарту таксама характарызуецца паспяховым выкананнем плана.

Узрасла сярэдняя грашовая зарплата пята рабочых і служачых, павялічылася спажыванне насельніцтва за кошт грамадскіх фондаў. На мільярд рублёў больш, чым гэта было ў першым паўгоддзі 1960 года, выдаткавана дзяржавай сродкаў на народную асвету, медыцынскае абслугоўванне, сацыяльнае забеспячэнне, аплату водпуску і розныя выплаты і льготы. У вялікіх памерах ажыццяўлялася жыллёва-і культурна-бытавое будаўніцтва. Паявіліся сетка навуковых устаноў, колькасць кінаўстаноў.

Пераможна крочыць сямігодка. У барацьбе за яе ажыццяўленне вялікі працоўны ўклад уносіць і беларускі народ. У паведамленні Цэнтральнага статыстычнага ўпраўлення пры Саўеце Міністраў СССР, якое таксама дзімлі апублікавана, выкладзены пераможныя дасягненні аб паспяховым ходзе выканання Дзяржаўнага плана развіцця народнай гаспадаркі Беларусі за першае паўгоддзе 1961 года. Работнікі прамысловасці дзяржавы выканалі гэты план на вытворчасці сталі, пракату, транспарту, металазлучных станкоў, электратэхнікі, камбайнаў і сельскагаспадарчых машынаў, зборных жалезабетонных канструкцый і многіх іншых відаў прадукцыі. Значна павялічыўся выпуск тканін, абутку, радыёпрыёмнікаў, тэлевізараў, аўтабі і г. д. Выканан устаноўлены на першае паўгоддзе план павышэння прадукцыйнасці працы, а таксама план зніжэння себастошты прамысловых прадуктаў.

Работнікі сельскай гаспадаркі рэспублікі, ажыццяўляючы рашучы студэнцкага Пленума ЦК КПСС і прынятыя сацыялістычныя абавязальствы аб дзяржаўным выкананні заданняў сямігодкавага плана, у першым паўгоддзі 1961 года дабіліся поспехаў у павышэнні размеру сельскагаспадарчай вытворчасці.

Павялічыліся дзяржаўныя капітальныя ўкладанні ў прамысловасць, сельскую гаспадарку. Уведзены ў эксплуатацыю жылля дамы агульнай плошчай каля 280 тысяч квадратных метраў. Дасягнуты дасягненні ў галіне народнай адукацыі, навуцы і культуры рэспублікі.

Усё гэта — "радасныя і акрыляючыя факты. Усё гэта ажывае і пераканавае сведчыць аб паспяховым ходзе выканання сямігодкавага плана, аб нязніжым уздыме эканомікі, культуры і матэрыяльнага дабрабыту працоўных Савецкай краіны.

УЗНАГАРОДЖАННЕ ПАЭТА

У сувязі з пяцідзесяцігоддзем з дня нараджэння і за актыўны ўдзел у развіцці беларускай літаратуры. Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР ўзнагародзіў паэта Анатоля Астрэйку Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

ПАСЛЯ ПАЕЗДКІ У САЛІГОРСК

Мы падыймаем па лесвіцы ў майстэрню мастака Натана Воранава. У вялікім коіце, пад шыльным дахам-столю ціка і нават крыху глуха. Задаецца, што трапіліся ў месце, дзе чалавек схваўся ад людзей, адгардаўся ад будзільнага пачуцця жыцця.

Пры першым знаёстве з мастаком і яго майстэрняй рэальна рассяяваецца таксама ўважэнне. Прыходзіць новае пераўвасаможнае гэта застаўлены рамкі і палотнаў пачынае нагадваць вуліч, куды старанне збірае мастак сваё творчы пошук, каб у меру сваёй сігі і здольнасцей адлюстраваць на палотнах праўду жыцця.

Натан Воранаў толькі што прыехаў з творчай камандзіроўкі. Ён быў у салігорскіх шахцёрскіх. Лежыць ён таксама ездзіў да іх, але ведаў іх як шахтабудаўнікоў. Сёння ж яны выдуючы на-гара каліну солі, якая так неабходна на палатнах нашай Радзімы.

У кватэры шмат прыгожых нова-зменных. Стомленны, але задаволены вынікам сваёй працы, пакідаючы рабочыя шматкі. З дадзеным парывам, поўны сілы і энэргіі, ідуць шахтабудаўнікі новай змены. Там новай карціны мастака "Змена". Ці палюбляць, упэўняючы гледчыя гэтую работу, — пажажа будучыня, Сямі-

ПРАЛЕТАРЫІ УСІХ КРАІН, ЯДНАІЦЕСЯ!

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСМЕННОКАУ БССР.

№ 58 (1592)

Аўторак, 25 ліпеня 1961 года

Цана 4 кап.

Днямі артысты Гродзенскага тэатра выступілі перад рабочымі Мінскага аўтамабільнага завода са спектаклем «У сябе ў палоне». У час перапынку артысты Народнага тэатра аўтазавода прыйшлі за кулісы пазнаёміцца з гродзенскімі майстрамі і актывістамі іх работ над вобразамі спектакля. На адымку вы бачыце групу артыстаў у час гэтай сустрэчы.

УСЛАЎЛЯЦЬ ВЕЛІЧ НАШЫХ ДЗЕН ЖЫЦЦЁ АБАВЯЗВАЕ

— Так, XXII з'езд нашай партыі, да якога засталася зусім небагата часу, — сказаў нашаму карэспандэнту Тарас Хадкевіч, аўтар вядомага рамана аб сучаснасці «Даль палавая», — будзе важнай падзеяй у жыцці і творчасці кожнага пісьмніка. Сама перад'ездзкая атмосфера, напружанасць духоўнага жыцця народа, працоўны гонар, якім прасякнуты нашы будні, абавязавалі нас паглядаць у будучыню — усё гэта прымушае пісьмніка да большай адказнасці паставіцца да сваёй працы, выклікае жаданне глыбей і лепш адлюстраваць у творчых суснасках, бліжэй стаць да сённяшняга жыцця.

— Ці не раскажаце пра іх больш падрабязна?

— Па-першае, з маіх паездак на рэспубліку, з уласных уражэнняў і назіранняў нарадзілася задумка нарыса «Мая Беларусь». Ён выйдзе асобнай кніжкай у нашым выдавецтве да XXII з'езда партыі. Новае аблічча Беларусі — індустрыяльнай і калгаснай, новыя будовы — вось што мне хацелася адлюстраваць у нарысе, праца над ім амаля замочана. Я сказаў: уласныя назіранні, але для такога нарыса гэтага яшчэ недастаткова. Будучы ў ім і лічы, і даведкі гістарычнага, географічнага характару. Я думаю, што лічы, статыстыка бывае іншы раз надзвычай красамоўнай, і ад іх адмаўляцца нельга.

— Сябра ў «Полыні» надрукаваў Ваш нарыс пра Нафтабуд. Вы казалі, што яшчэ не ўсе свае задумкі, звышныя з гэтай будовы, і разлічалі. Што Вы пішаце цяпер?

— Цяжка гаварыць пра твор, які яшчэ не напісаны. Магчыма, гэта будзе раман пра Нафтабуд, магчыма — аповесць. Адым словам, наперадзе шмат працы.

НАРАДЖЭННЕ ПЕСНІ

Некалькі год назад, калі на мяжы трох рэспублік — Беларусі, Латвіі і Літвы пачалося будаўніцтва слаўнай электрастанцыі «Дружба народаў», да маладых будаўнікоў прыходзілі кампазітары Д. Лукас і паст А. Русак. Тады і былі створаны песні пра вялікую дружбу працоўных трох братніх рэспублік. Песня палюбілася нашай моладзі, і цяпер яна часта гучыць на калгаснай сцэне, у рабочым клубе, па радыё.

З сінэмакай Прыбалтыкі і ў друкарні вялікае дружбавае Нас будовы тва і мая. Многія рады па просьбе Д. Лукаса малады пэст перапрацаваў некалькі разоў. Урэшце быў знойдзены канчатковы варыянт.

А вось музыку кампазітар шукаў на будовы, у сустрэчах з брыгадай маляроў, якую ўзначалі Д. Сімененка, у наспынным грунце машын, у размовах з мастацтвазнаўцамі, якімі кіруе Іван Чарноў.

Тэк нарадзіўся песня — адзі з творцаў кампазітара, прысвечаны XXII з'езду партыі.

М. ЧАРНОЎ.

«НІЯКІ НЕ РАМАНТЫК»

З бланка журналіста

Ехаў я ў камандзіроўку на Брэстчыну, якраз у тое месца, дзе жыў мой знаёмы. Цікава, ці пасталеў ён, ці ўсё такі ж веселы і балагур? Бадай жа ўсім універсітэце нікога столькі не склалі на розных сколах, як Івана Верамейчыка. А ён разгаварваў на ўсё тав, быццам не пра яго ішла гаворка. Потым, калі размяркоўвалі на работу, хтосьці з членаў камісіі спытаў у Івана, куды ён хоча паехаць.

— Мае месца толькі ў Мінску, у самай узорнай школе.

— Гэта чаму? — спытаў доктар.

— Вы ж самі гаварылі, што не ўпэўнены, ці здолею я працаваць самастойна, ды яшчэ выхавалася, — адказаў Іван. — А ў ўзорнай школе — асабліва калектыву. Аднаго, нават такога не дасягнулі, а яшчэ, здаецца, трымаць у руках.

Найбольш яму туды, куды ўсе адмаўляліся ехаць, — аж пад самую Беларускаю пушчу. Успаміны скарацілі шлях. Вось і я, там, дзе жыў і працуе мой сябра.

Неўзабаве адкрыты газік уподобіўся бегу паміж палаткаў. За баранкай сядзеў старэйшы калгас Уладзімір Яўлімевіч. Ён кіраваў задаловымі позірмам на пасевы і жыва рабіў каментарыі: хто адкажае за ўчастак, якую агрэхніку прымянілі, які ўраджай спадзяюцца атрымаць. Старэйшы радаваўся добрым вынікам сваёй людской працы.

«Свежае паветра балдэраў, аяныя пахам траў, калгас, па ўсім відаць, багаты, народ дружы. Гэтую думку я выказаў уголас. Старэйшы адказаў не адразу, задаловена ўсміхнуўся.

— А паглядзіце б, што тут было гадоў пяць назад. Ні балыніч, ні пошты, ні дасягчодкі, ні магізіна, ні клуба... Нічога не было. Была адна «грамадская ўстаноўка» — царква.

Калі клубы старэйшыя спынілі машыны. Мы зайшлі ў глыбальную вуліцу. Паміні соцыя прабіваўся праз лісце драў і скакалі «зайчакі» па сценках.

— А ці прыязджаюць да вас артысты? — пытаюся.

— У нас свае не горшыя за прыезджых, — хваліцца старэйшы. — На абласным аглядзе трэцюю прэмію атрымаў. У клубе і лекцыі і сустрэчы адбываюцца. Вельмі зацікавілі сялян атэістычныя вечары з паказам ускрыі «куда». Есць у нас настальні адзін — Іван Мікалаевіч Верамейчык. Ду-

СПУШЧАНЫ СЦЯГІ, ПАТУХЛІ ЭКРАНЫ

Сусветны форум кінамастаства — падзея, якая на працягу двух тыдняў хвалілава жыхароў сталіцы, у суботу, 22 ліпеня, закончыўся. У нядзелю, 23-га ліпеня, адбылося ўрачыстае закрыццё фестывалю і ўручэнне ўзнагарод лепшым фільмам.

Завяршэнне фестывалю кінамастаграфісты Масквы адзначылі вялікім гулянем у Цэнтральным парку культуры і адпачынку імя Горькага, у парках Сакольнікаў, Ізмайлаўскім, Чырвоная Прага, а ў садзе Цэнтральнага Дома Савецкай Арміі — маскоўскім Днём кіно, які ўжо стаў традыцыйным.

На алеях і пляцоўках парку была разгорнута экспазіцыя на тэму «Савецкія кінамастаграфісты насустрач XXII з'езду КПСС». На астрадах ігралі сімфанічныя аркестры, якія выконвалі музыку з савецкіх кінафільмаў. Дырыжыравалі гэтымі аркестрамі, як правіла, аўтары твораў.

У парку імя Горькага адбылася сустрэча з творчым калектывам буйнейшай у краіне кінастудыі «Масфільм». Генеральны дырэктар студыі Ю. Сурын раскаваў аб фільмах, якія цяпер адбываюцца і якія будуць зняты ў бліжэйшы час. Масфільмаўцы паказалі свой новы фільм — «Вітва ў дарозе» па раманах Г. Нікалаевай.

Тут жа, у парку, ішла размова аб праблемах савецкай кінакамеіды, паказвалі сваё майстэрства дакументалісты, майстры навукова-папулярнага кіно і мультыплікацыі.

У клубе цікавых сустрэч спарбнічалі паміж сабою мастацкія кінамастаграфі. Афіцыйнага журы не было, — кожны выказаў свае звывагі, і самі гледачы вызначалі лепшыя творы.

У парках перад гледацкай выступалі творчыя калектывы кінастудыі імя Горькага, выкладчыкі і студэнты Дзяржаўнага інстытута кінамастаграфіі.

На свяце прысутнічалі замежныя госці кінафестывалю, члены савецкай дэлегацыі і госці фестывалю з усіх саюзных рэспублік. Незабыўныя ўражанні пакінуў Дзень кіно ва Усёх, хто прымаў у ім удзел.

У апошнія дні фестывалю правялі свае прэс-канферэнцыі дэлегацыі КНДР, Даніі, Румыніі, Венгрыі, Францыі, Італіі. Кіраўнікі дэлегацый Карэі, старшыня Саюза работнікаў кінамастаграфіі КНДР Сім Ён раскаваў:

— Наша кінамастаграфія існуе толькі 16 год. Першыя мастацкія кінафільмы былі створаны ў 1948—1950 гадах. Цяпер у Карэі працуюць дзве кінастудыі, якія выпускаюць у сярэднім за год па 15—16 мастацкіх фільмаў.

Аб сваім творчым шляху раскаваў член дэлегацыі артыст Чу Сон Ён, які здымаўся ўжо ў дзяцінстве фільмах.

Генеральны дырэктар кінамастаграфіі Румыніі Георг Панзі наведваў, што дзякуючы вялікай увазе з боку Румынскай рабочай партыі, кінавытворчасць у краіне наспынна ўзрастае. Цяпер у краіне выпускаецца 11—12 поўнаметражных мастацкіх фільмаў штогод. Узрасла і майстэрства румынскіх кінамастаграфістаў, аб чым свед-

чаць прэміі і прызы, атрыманыя на міжнародных кінафестывалах. У Румыніі адкрыты Інстытут, які рыхтуе кадры артыстаў кіно. Фільмы Румынскай Народнай Рэспублікі дэманструюцца ў 30 краінах свету.

Дырэктар аддзела кінамастацтва Міністэрства культуры Венгерскай Народнай Рэспублікі Міклаш Рэвеш сказаў, што пасля нацыяналізацыі кінапрамысловасці Венгрыі выпускала спачатку 5—6 карцін за год, а ў апошнія гады 14—15. У 1961 годзе будзе выпушчана 18 мастацкіх фільмаў. Да вайны ў краіне было 400 кіназатраў, а цяпер іх 4454. 98 процантаў насельніцтва Венгрыі абслугоўваецца стацыянарнымі кіназатрамі.

Венгерскія кінамастаграфісты паставілі два фільмы сумеснай вытворчасці — адзін з Чэхаславакіі, другі з Францыі. Цяпер вядучыя перагаворы аб паставіцы венгра-савецкага фільма, які будзе прывесчан вядомаму пісьмніку-камуністу Міхэ Залка.

Прэс-канферэнцыя Францыі праводзілі кіраўнікі французскай дэлегацыі Жак Ніко, рэжысёр Арман Гаці, прадзюсер конкурснага фільма «Загон» Люсі Ульеры, выканаўцы галоўных ролей у гэтай карціне Ганс Хрысціян Блех, Тамара Мілеціч, а таксама вядомы французскі гісторык і крытык кіно Жорж Садуль.

П. ПАДБЯРЭЗСКІ, спец. кар. газетцы «Літаратура і мастацтва» Масква.

ЛЕПШЫЯ ФІЛЬМЫ ФЕСТИВАЛЮ

Журы фестывалю абмеркавалі прадстаўленныя на конкурс творы і прысудзілі наступныя прэміі:

Пераможца мастацкіх фільмаў Вялікі прыз прысуджэн карцінам «Голы востраў» (Японія) і «Чыстае неба» (СССР). Залаты прыз — спецыяльная прэмія журы фестывалю — фільму «Усе па дарозе» (Італія). Залаты прыз — фільмам «Прафесар Мамлок» (ГДР) і «Якія маладыя мы былі» (Балгарыя).

Сярэбраныя прызы адзначаны фільмы «Альба Рэгія» (Венгрыя) і «Смаг» (Румынія); лепшы камедыйны фільм — «Прыгоды ў замку Шлесарт» (ФРГ). Сярэбраныя прызы прысуджаны таксама за лепшую рэжысуру Арману Гаці (фільм «Загон», Францыя); за лепшае выкананне жаночай ролі — кітайскай актрысе Юн Лань (фільм «Сям'я рэвалюцыянераў»); за лепшае выкананне мужчынскай ролі прыз падзелены паміж акцёрамі Пітэрам Фінчам («Прыезд над Аскерам Уайлдэма», Вялікабрытанія) і Бамбэтану Херманту («Барацьбы за свабоду», Інданезія); за лепшую аператарскую работу — Багуславу Ламбах («Сёння ноччу загіне горад», Польшча); за лепшую работу мастакоў у фільме — Білу Констэбл (дэкарацыі) і Тэрэну Моргану (касцюмы) — фільм «Прыезд над Аскерам Уайлдэма».

Па раздзеле дакументальных, навукова-папулярных і мультыплікацыйных фільмаў Залаты прыз прысуджэн карціне «Вялікая алімпіяда» (Італія), сярэбраныя прызы — хранікальна-дакументальным фільмам «Нараджэнне караля» (Польшча), «Агі і людзі» (Балгарыя), навукова-папулярнаму фільму «Рака жыцця» (Вялікабрытанія), мультыплікацыйнаму фільму «Паразіт» (Чэхаславакія).

Рад прызоў і ганаровых дыпламоў прысуджэн савецкімі грамадскімі арганізацыямі.

Аргументы Саюза работнікаў кінамастаграфіі — фільмам «Агонь на другой лініі фронту» (Дэмакратычная Рэспубліка В'етнам), «Рака Туманган» (Карэйская Народна-Дэмакратычная Рэспубліка), рэжысёру фільма «Вітальіем Тэль» Мішэлю Дзіюкофу (Швейцарыя); Саюз пісьмнікаў СССР — кампазітару Хірою Хаясі за музыку да фільма «Голы востраў» (Японія); Саюз журналістаў СССР — фільму «Зеніткі аб эміграцыі. Іспанія. 1960» (Швейцарыя); Саюз савецкіх таварыстваў дружнай і культурнай сувязі з зарубіжнымі краінамі — фільму «Алошні з іма» (Данія), рэжысёру і выканаўцу галоўнай ролі фільма «Гэта зямля маё» Уго Дэль Карыль (Аргенціна), выканаўцу ролі Франкліна Дэлано Рузвельта ў фільме «Усход сонца ў Кампалеа» Ральфу Бела-мі (ШВА).

Савецкі камітэт абароны міру прысудзіў дыплом фільму «Сёння ноччу загіне горад» (Польская Народная Рэспубліка); Камітэт маладзёжных арганізацый — фільму «Заўтрашні дзень вёскі Наніла» (Малі); Саюз спортыўных таварыстваў і арганізацый СССР — фільму «Вялікая алімпіяда» (Італія).

кажу, — а чаго яна паче цяпер хвалюе? Мне Яўлімевіч казаў, што яна павяла ўжо ў камсамольны ўзрост.

— Таму і хвалюе, што не сама ўступіла, а «уключылі», — гораца запярэчыў Іван. — Сагітавалі, але не пераканалі. Набыліся залатая горы — яна і ўступіла. А тут яшчэ ў газете распісалі, інструктар райкома камсамолу вядзе павышай дапаможны ўладкаваць у Інстытут на вучоў без прапоўнага стажу. І дзяўчына паверыла, што для яе райкае жыццё настане.

— Хіба ж гэта дрэнна, пачытайце.

— Не толькі дрэнна, а нават цяжкая яшчэ, — яшчэ больш усхваляваўся Іван. — Веліч, значыць для яе райкае жыццё? Сядзі і чакай, і ўсё само прыйдзе. А мне хочацца, каб яна зразумела, што дзверы Інстытута шырока адчынены для ўсіх і парог яго трыба пераступіць сумленна, а не праразіць туды з чорнага ходу. Вось убачыш, абавязкова даб'юся, што Жэня паверыць у свае сілы, сама аямовіцца ад прывілей і будзе самастойна прывіляй і будзе жыць. Калі хочаш ведаць, дык я нават уяўляю, якой яна будзе праз два-тры гады.

З касынчай на галаве, у сінім камбінезоне са шчаслівай залістыстай усмешкай на твары. Такой воль хачу бачыць яе на камбайне, на калгаснай ферме, на тэатральнага кінафільма. Дыктар сказаў, што ў дзяўчыну залатая рукі і сэрца...

— А ты, Іван, романтик! Раней у цябе гэтага не заўважвалася.

— Нікі не романтик, — адмахваўся ён, — гэта само жыццё.

Вяртаюся з камандзіроўкі. Усю дарогу думаю пра Івана. Цяпер мне зразумела, якія высакародныя прыжыццё, прыжыццё душа хавалася за вонкавай неспрэчнасцю гэтага чалавека. Адмовіўся ад аспіравання, але гэта не штурхальнік. Як жа мог ён пакінуць на паўлорозе чалавека, за жэнячкі агола змагаўся, агола ратаваў ад спелаты не фізічнай, а куды страшнейшай, — рэлігійнай! А цяпер ён бачыць сёння жыццё ў цябе, калі даць чалавеку крылы для палёту.

Калі мне дзвядцятая ўгледзець дзяўчыну са шчаслівым натхнёным тварам, пра якую скажуць, што ў яе залатая рукі і сэрца, — міжвольна ўспомню Івана, таго, хто выхавал таго чалавека, выеў на правільны шлях.

М. ЦІМОШАК.

АБЫ ЛЯГЧЭЙ ДЫ ХУТЧЭЙ

Калі гаварыць аб прапагандае беларускай музыкі, дык радзей займае тут адно са значных месц. Усё лепшае, створанае беларускімі кампазітарамі, гучыць у эфіры.

За мінулыя два гады фанатэка радзей папоўнялася новымі і раней няпашанымі творами. Сярод іх — Трэцяя сімфонія Я. Цікоцкага і Другая — А. Багатырова, Першая — У. Чарачніцкай і Шоста — Р. Пукста, сімфанічны сюіта «Песні міру» У. Алоўнікава і кантата «Ленін» І. Кузнецова, сімфанічны павесткі «Вечна жыць» Г. Вагнера і «Радасны шлях» Д. Камінскага.

Многія новых праграм запісалі нашы выдажны калектывы — Акадэмічная дзяржаўная харава капаля і Народны ансамбль песні і танца. На жаль, радзей запісваецца аркестр народных інструментаў.

Вялікім здабыткам для радзей з'явіліся оперы, якія не ідуць на сцэне — «У пушчах Палесся» Багатырова і «Машэка» Пуксты. Спіс новых запісаў можна намята па лічбычым імянах маладых выканаўцаў: опернага тэатра, філармоніі, кансэрваторыі, музычнага вучылішча і г. д. Рамансы, песні, хоры беларускіх кампазітараў часта гучаць у выкананні салістаў і хору Беларускага радыё, у запісу шматлікіх самадзейных калектываў. Такім чынам, радыёслухач мае магчымасць шырока знаёміцца з беларускай музыкай. Тое, што многія творы беларускіх кампазітараў знайшлі дарогу да слухача, відэа са шматлікіх пісьмоў слухачоў, радыёў іх цёплыя водгукі і заклікі, якія паступаюць на вымяненне твораў Туранкова, Пуксты, Алоўнікава і іншых кампазітараў, радуе жаднае пазнавальнае глыбей і гісторыі развіцця беларускай музычнай культуры. Таму шырокае папулярнасць знайшлі і аўтары, якія перадаюць «Вечнае беларускае музыка», у якіх не толькі расказваецца пра стварэнне нацыянальнай культуры, але і гучыць народная і прафесійная беларуская музыка.

Усё гэта ў пераважнай большасці падлягае ў механічным запісу. Слухачы звычайна не адчуваюць яго «механічнасць», бо тэхніка і выканавы мастэрства ўжо даходзіць бы то ўжо «жывае» музыка, бы то ўжо «жывы» голас.

Тым не менш не можна іхча сказаць, што ўсе нашы запісы высокай якасці і запісвацца ўсё, што мае цікавасць. Рэпертуарная камісія музычнай радыёбэлдзяжні яшчэ даволі часта адхіляе некаторыя запісы за нізкую якасць выканання. Але калі гэта здараецца

прыклад, на запісу кантаты М. Алаўнікава «Сінілы і прасты» і яго «Сюіты-фантазіі», якія запісваліся ў пажарным парадку. І зноў толькі таму, што дырэктары філармоніі не даюць аркестру неабходнага часу на рэпетыцыі. Запіс кантаты быў недарэдкавы з прычыны дрэннай ігры аркестра. Гэтай жа думкі была і рэпертуарная камісія, у склад якой уваходзілі відэаўважальнікі і музычныя знаўцы. Тым не менш дырэктары філармоніі адхілялі ўсялякія прэзэнцыі, абнаўляючы за ўсім кампазітарам і хорам радзей. З запісам «Сюіты-фантазіі» паўтарылася ўсё, з той толькі розніцай, што рэпертуарная камісія прымушала тады дырэктара і аркестр перапісваць брававае месца (а іх было можа два). І на гэты раз цяжка было казаць В. Дуброўскаму, што ў радзей месца аркестр гучыць фальшыва і эмацыянальна невыразна.

Наша гаварыць пра тое, што час ад часу ў рэспубліканскай сімфанічнай аркестры не імяцца для аўдыёзапісу высокіх выканальных мастэрстваў. Пры ўсім у гэтым якім практычным вопісе ён не ўмеў выконваць твораў Гайдна, Моцарта, Бетховена (памядаем выкананне Дэвятнай сімфоніі). У праграмах не гучыць сімфоніі Шуберта, Шумана, Мендэльсона і мноства іншых твораў, якія з'яўляюцца лепшай школай для професіяналізму, пасля працы над якім аркестр можа цікава выканаць любы твор савецкіх кампазітараў. Толькі на класіцысма можна распаўсюдзіць дасканалы лад і ансамбль. Але гэтаму вельмі перашкаджае пажога за выкананнем эфектам, за ўважэннем манументальнасці. Магчыма, кіраўніцтва філармоніі вяртае паставіць пытанне аб прамернай перагрузцы аркестра і ўпарадкаваць плагіаграфію праграм. Тады і беларуская музыка зойме сваё належнае месца.

Калі ж казаць пра запіс беларускай, ды і не толькі беларускай музыкі для радыё, дык кіраўніцтва філармоніі павіна рэзка змяніць сваё адносіны да гэтай вельмі важнай справы. Запіс можна праводзіць толькі ў тым выпадку, калі аркестр добра адрэцэпіраваў твор, выканаў усе ўказанні аўтара.

Усе іншыя калектывы так і робяць, а сімфанічны аркестр сам для сябе зрабіў выключэнне. Таму запісы ў яго выкананні гучаць іншы раз не на высокім узроўні.

В. СІЗКО,
мастацкі кіраўнік музычнага асячання Беларускага радыё.

Анатоль Астрэйка прыйшоў у пазію ў канцы 20-х гадоў. Давяняны вершы яго, сабраныя ў зборніку «Слава жыццю» (1940), — светлыя і жыццярэадныя. Пэст уласнае веліччю сілы савецкага народа, гераізм воінаў Савецкай Арміі, радасць стваральнай працы і «снашай зямлі маладосці».

Многа было ў пэста на першым часе вершаў рытарычных, а іншы раз і перамайальных, як, скажам, «Праводзіны на граніцу». Далей ад дасканаласці была пэзма «Герой Хасяна» — пра мужнасць савецкіх воінаў у барацьбе з японскімі самураімі. Пасоўныя добрыя стрфы і траліны пэстычныя дэталі не маглі вырацінаць у іх змалюваць у масціх адносінах першую спробу пэста ў буйным жанры.

У апошнія пераважаныя гады ў А. Астрэйкі з'яўляюцца моцныя, памастацку дасканалыя творы, напісаныя рукой майстра. Риторыка саступіла месца залушэўнай размоўе з чалавечым, размоўе, якая выдэцца проста і стрымана. У лепшых пераважаных вершах А. Астрэйкі выдэлілі вострае адчуванне сучаснасці, веданне жыцця і патрэб народа, мастэрства творца асэнсуюць народна-пэстычныя абразнасці.

Дэду, «Каменны» са зборніку «Слава жыццю» (1940) сведчыць, што ў беларускую літаратуру прыйшоў самабытны талент.

Шчыра, без усякай прэзанцыі, пэст сказаў пра сябе: «Сваё сэрца цпыло ў людзям панясу». Яры дэду таго, што гэтыя словы не засталіся дэкларацыяй — стварэння пэстам у гады вялікага і грознага змагання народаў Савецкага Саюза з нямецка-фашысцкімі захопнікамі кнігі вершаў «Слухі пось» (1943) і «Крамлёўскія зоры» (1945).

Астрэйка быў непасрэдным удзельнікам барацьбы з ворагам, сам бачыў і перажыў усё, пра што пісаў.

Гора народа куча паціць пэста сэрца.

Ал гора горнага
Я чымны стаў.
Ну, чым я памігу жалой
Як сям таварыма крыў сярца.
Врэд далей ад смерці
Па гасцінцы...

Яго вершы, напісаныя дэспічнымі заклікамі да барацьбы, лобан з палымініямі Я. Кулапа і Я. Коласа, К. Крапіва і А. Кулішова, П. Броўкі і М. Танка, П. Панчанкі і іншых, друкаваліся ў дні ваіны ў «Партызанскай дэбуіцы», агітацыйнае «Раздзім фашысцкую гадзіну» і ў газетах, якія выдэваліся ў партызанскіх атрадах.

У вершах А. Астрэйкі ваінага часу адраствараны тыповыя рысы характару беларускага народа, мужнасць і гераізм савецкіх людзей. Ён ганарыўся, што «ніхто сумленны з беларусаў не быў ні здраднікам, ні трусам».

Суровыя будні партызанскага

ЦЯПЛО СЭРЦА

Прывітанне юбіляру

Праўленне Саюза пісьмемнікаў ВССР паслала А. Астрэйку прывітанне, у якім гаворыцца: «Дарагі Анатоль Патрыч! Мы, тавя сібры і палленнікі па літаратурнай працы, гора-ча вітаем, ад усё душы віншаму цябе, аднаго з таленавітых нашых пэстаў, з 50-годдзем з дня твайго нараджэння. З 3 юнішніх год праз усё жыццё спадарожнічае табе роднае пэстычнае слова. Яно зрабілася твай персяй і зорой. У вакапапныя дні Вялікай Айчынай ваіны ты ўсё сваё сілы пэста аддаваў савецкай справе — барацьбе за сабоду і незалежнасць нашай радзімы. Цябе дэючы з радасцю сустракалі на гераічнай беларускай зямлі народныя месціцы як свайго партызанскага пэста. Тавя сатырычныя вершы трапілі ў ворагах, натыяні партызан на падарыгі. У пасляваенныя гады зрабіліся далёка вядомымі тавя залушэўныя вершы і песні. Яны дапамагаюць нашым сучаснікам прыгожа жыць і працаваць. Жадаем табе, дарагі Анатоль Патрыч, добрага здароўя, натхненнай радаснай працы, новых песняў і кнігі!»

зноў жыццё сваё ўпрыгожыць — за працу возгемеш хутчэй», — заклікае пэст у адным з вершаў. Гэтым беларускім маставам прасікута кніга «Добры дзень» (1948), у якой пэстыцыя праца савецкіх людзей — кавалёў свайго шчасця.

Пэст знаходзіць свежыя, яркія пэстычныя вобразы: сталь, іла-дэцца на кавалі «разморанай, пакорнай», а пад ударамі молату з яе «іскры пярскаюць, як псыма» («У кузіні»). Чалавеку працы прысвечаны вершы «На тра-се», «Касціяка», «Незвычайны пераход», «Бацька і сын» з раздэла «Стэпавыя скарбы», які зме-шчаны ў кнізе «Зямля мая» (1952), «Выезд у поле», «Яны Ку-палу», «Раніца на аўтавазавой».

З твораў А. Астрэйкі апошняга часу звартаюцца на сябе ўвагу вершы «Няпрада, што сэрца раз-рэз», «Ландышы», «Старая ка-за», «Такое ж сонца і над Со-жам», «Радзіме» (зборнік «Песня дружба», 1956 г. і кніга выбра-нага «Бацька мой Нёман», 1961). Ад гэтых твораў вее радасцю жыцця, маладосцю, гарачай лю-боўю да Радзімы, народа.

Няпрада, што сэрца старое,
Што б'еца не гата штогод.
Што а часам не так палымее,
Што ў сталасці нашай шпее
Падноў і думак палет.
Са сталасцю болей жадаюць,
Высокіх аврэсленых мэт.
Спакійноў, пачынаю, як раніам,
І лашчыць, і шмешчы, сусвет.

Астрэйка піша не толькі для дарослых. У яго ёсць добрыя, шчырыя творы і для дзяцей. Лепшы з іх — пэзма «Прыгоды дэ-да Міхэда», напісаная ў гады ваіны.

Народна-песенны лад пэзіі А. Астрэйкі даў магчымасць кампазітарам пакласці многія яго вершы на музыку. Палкія, шы-рыя песні «Нёман», «Песня пра Заслонава» і іншыя. Тавя Астрэйкі друкуюцца і за мяжой, у пры-ватіскай яны перакладзены на кі-тайскаю мову.

Перачытаючы створанае Астрэйкам, яскрава бачыш яго сама-бытнае пэстычнае аблічча. Раз-мова пэста з чытачом поўная глыбокай думкай і перажываннем. Пэст не спыняецца на дасягну-тым — «слова новае шукае ад-светлай лод і жыццё...»
Пажадаем яму новых творчых поспехаў!

І. РАЛЬКО.

Анатоль АСТРЭЙКА

НАШ ПАВРАЦІМ

Я многа вестак ведаў аб Свардлоўска.
Заліў мяне, на яве ўраўні ён,
І воль сёгоння шыры і саброеўкі
Яму ад Мінска я прывёз паклон.

Бутарыня і вуліцы і плошчы,
Бульвары ў зялёнай і кветнай клямб.,
Стаіць над горадам вясёлы пошман,
І не лічыць вакол заводскіх труб.

Ён дыша, ён псе, ён славіць працу,
І славім мы яго залобіты ўсе.
Свардлоўскам нельга нам не захапляцца —
Усё на ўральскай дзікай ён красе.

Твае, Урал, каменні-самавесы
Гараць на вежах вечнага Крамля.
Ты ў сэрца, золата, у сталь адзеты,
Табою ганарыцца ўся зямля.

У час ваіны суровай і крывавай
Кваў ты зброю воінам сваім.
І мы фашызм перамаглі са славай
Твай браёна, шкавалом агнявым.

Залечвалі сваё б мы доўга раны,
Сваё зямлю, што вораг здарэваў,
Каб не Урал, наш набраўні адамы,
Руку нам дапамогі не падаў.

Наш родны Мінск расціў красой лачанай,
Палеткі зноўцы золатам шпанію.
Табе, Свардлоўск, табе, Урал, мы ўдзячым
За ўсю красу сваю, за ўспяск зарнію.

За ўсе палцы нашы і заводы,
І за варшаты і за твой метал.
Прым ж падымаў ад майго народа,
Сталым аскам, залаты Урал.

РАДАСНАЯ ГРЭЛЮДЫЯ І СУМНЫ ФІНАЛ

Н АРОДНЫЯ тэатры многа ставіць лі-рычных п'ес, быта-вых драм і камедый з класічнай спадчыны і сучас-ных аўтараў. А паспрабуйце знайсці ў рэспубліцы калектывы аматараў, які прадаваў бы над музычна-драматычным рэпертуарам, над пастаноўкай оперы, оперы або спектакляў, багата насычаных музычнай, песняй і танцамі. Таюга калектыву ў нас, на жаль, пакуль няма.

Скажам, што мы зб'яднілі на таленавітых ваякістаў, музы-кантаў і танцораў, нельга, таму што літаральна на кожным аглядзе мастацкай самадзей-насці заўсёды выступае мноства выдатных выканаўцаў з народа ва ўсіх відах і жанрах мастац-тва. Аднак факт застаецца фак-там: адрозніе ў Беларусі хоць бы некалькіх народных музычна-драматычных тэатраў да гэтага часу не ўдалося. А між іншым, рэальныя паставы для іх стварэння былі і цяпер лічча ёсць.

Можна прыгадаць, з якім поспехам прай-шла на Дзекадзе сама-дзейнага мастацтва, прысвечанай 40-годдзю Беларускай ССР, лі-рыка-камічная опера Гулак-Артамоўскага «Запарожца за Дунаем» у пастаноўцы арты-стаў-аматараў Слуцкага га-радскага Дома культуры. Гэта быў сапраўдны сюрпрыз і мі-чав: яны ўпершыню чалам па-чулі оперы спектакль у выка-нанні не прафесіяналаў, а ўдзельніках самадзейнасці. У ім было занята 120 чалавек — са-слісты, хор, малы сімфанічны аркестр і танцоры. Самадзей-ныя артысты, дзякуючы твор-чым намаганням былога маста-ка кіраўніка Дома культуры Ул. Жукіцкі, ігралі і пелі ў спектаклі проста, стрымана і шчыра.

Вядома, не ўсе выканаўцы роляў валодалі прыгожымі, роў-нымі па гучыню галасамі і свабодна трываліся на сцэне, не аўсім задавальняў і падбор музыкантаў у аркестры. Але гледачам спектакль спадабаўся. Ды інаш і не маглі быць, бо ў рэспубліцы гэта была першая спроба пастаноўкі опернага тва-ра на самадзейнай сцэне. Думалася, што аматарскія калектывы Слуцкага Дома культуры прадуюжаць добрае пачынанне і парадуюць у будучым больш дасканалымі з мастацкага боку музычнымі спектаклямі. А ці так атрымалася на самай спра-ве?..

Ад самадзейнай трупы, якая ўдзельнічала ў паказе ўкраін-скай оперы, засталіся лічаныя адзінкі. Пры Доме культуры

прэстыж і добрую рэпутацыю таванавальны калектывы і Наро-дны тэатр. Яны працуюць з по-навай аддачай сіл, і заках іх па-ранейшаму групуецца здольная моладзь. Вопытны рэжысёр К. Лужанская адролела сёлетэ паставіць з артыстамі-аматара-мі даволі складаны спектакль «Твой светлы шлях» па п'есе

А. Маўзона і днём выпусціла новую прамеру «Вядуны сын». Нас толькі бліжэйцы тал-калічнасць, што калектывы На-роднага тэатра, які ўдала пачаў свой шлях паказам музычна-драматычнага спектакля «Па-раць-кветка» і тым самым нёбы заявіў аб сваім творчым кро-да, раптам эдрадзіў першапачат-ным мастацкім задумам і пай-шоў па ліній найменшага супра-ціўлення. Бо пастаноўка даўно заігранай, дэталічнай п'есы «Вядуны сын» далёка не вызы-нае аблічча Слуцкага тэатра і не садзейнічае глыбокаму рас-крыццю акцёрскіх індывідуаль-насцей.

Рэжысёр К. Лужанская рас-тлумачыла, што «Вядунага сы-на» іх калектыву рыхтаваў пара-лельна з п'есай А. Маўзона і рыхтаваў як «касавы» спек-такль для выездаў з ім ва ўскі і ў іншыя раёны вобласці. А гэта наогул, нам здаецца, няпра-вільна. Па-першае, наўрад ці неабходна пастаноўка самадзей-насцю паралельных спектакляў, таму што яна толькі распылае сілы артыстаў-аматараў і знач-на тармозіць іх работу над асноўным рэпертуарам. Пра гэта, у прыватнасці, ўжо гаварыў у сваім артыкуле рэжысёр Пі-скага тэатра І. Саноўскі, спа-сылаючыся на сваю ўласную практыку. І па-другое, задача любога народнага тэатра — не-сі ў масы высокамастацкай творы, заўсёды вучыць і выходзяць сельскага гледача, а не падпа-радоўваць сваю дзейнасць «ка-савым» інтэрэсам.

Ці збіраецца ваш калек-тыв у далейшым зноў звярнуць да музычна-драматычнага ре-пертуару? — запыталі мы ў К. Лужанскай.

Я б ахвотна ўзялася ста-віць музычную п'есу, нават якую-небудзь савецкую оперу, — адказала рэжысёр. — Але за адсутнасці ў нас музыкан-та-спецыяліста пра гэта пакуль што няма чаго думаць.

Так, яна мае рацыю: Дому культуры торнінова патрэбен кваліфікаваны музыкант, які ўмеў працаваць з аркестрам і

хорам, неабходны таксама вопытныя канцэртмайстар для заняткаў з ваякістамі, якіх у «Слуцку» можна знайсці вельмі многа.

Загадчык раённага аддэла культуры Ул. Пасько (дарчы, адзін з вядучых выканаўцаў у оперы «Запарожца за Дунаем») некалькі выказаў адну добрую думку:

— Калі б нам удалося са-раць і згуртаваць усе сілы ва-кальнай і музычнай самадзей-насці, якія ёсць у горадзе, мы наўваўа здолелі б не адну оперу паставіць...

Што ж яма, тав. Пасько, пе-рашадзіце акцыянаў на спра-ве сваю ідэю, дамагчыся маса-вага ўдзелу мясцовых талантаў у гарадской самадзейнасці? Ча-му, скажам, не звярнуцца за да-памогай да дырэктара артыс-таў Беларускага тэатра оперы і балета? Няхай хто-небудзь іх прыядзе ў раённы цэнтр і за-займаецца з салістамі-аматара-мі І. Фядзішчына, І. Галубо-вым, М. Падлужнай, прарэці-руе з мясцовым аркестрам.

Пра будучыню Слуцкага на-роднага тэатра ніхто сур'ёзна не задумаўся. У якім напрамку павіна развівацца яго творчая дзейнасць? Як нам здаецца, яму бліжэй за ўсё жанр сітэтычна-га спектакля, дзе слова, музыка і танец непарука званыя паміж сабою і арганічна ўвахо-дзяць у драматычную тканіну твора. Гэты жанр дазваляе ўдзельніку ў працы шырокі круг аматараў. Магчыма, час ад часу калектыву вярта звяртацца да драматычных п'ес, але галоўнае месца ў яго рэпертуары паві-на заняць сітэтычныя спектак-лі. Стварыць народны музычна-драматычны тэатр ёсць магчы-масць не толькі ў Слуцку, але і ў Рэчыцы, Барысаве.

Традыцыя нашага музычна-сцэнічнага мастацтва баруць свой пачатак яшчэ з часоў дей-насці тэатральнай трупы Ігната Буйніцкага і Вандружнага тэа-тра Ул. Галуца. Дастаткова скажам, што гэтыя вядомыя дзеячы беларускай культуры, ствароўчы свае калектывы та-каса са звычайных аматараў, пры падборы артыстаў арыен-таваліся галоўным чынам на тых, хто не толькі валодаў пра-матычнымі талентам, але і ўмеў добра спяваць і танцаваць. Ча-му б і нашым некаторым наро-дным тэатрам у рэспубліцы не паследаваць гэтаму прыкладу ў камплектаванні творчых труп рознабакова таленавітымі люд-зямі, якія любяць мастацкае сло-ва і музыку? Тады жанр нацыя-нальнага сітэтычнага спектак-ля зойме належнае месца на са-мадзейнай сцэне.

Г. ЗАГАРОДНІ,
спецыяльны карэспандэнт
«Літаратуры і мастацтва».

Наступным у абмеркаванні праблем развіцця народных тэат-раў рэспублікі выступіць у газеце дырэктар Тэатра юнага гле-дача Ул. СТАЛЬМАХ.

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА
2 25 ліпеня 1961 г.

УРАЛЬСКІЯ ЗАКАТЫ

Вось гэта, браце, дык закаты
Між казачных уральскіх скал!
Бяры каўны, бяры лапаты
І з аблокаў зграбай металі..

За дзень, нібы ў мартэнай печы,
Расплавілі іх сонца так,
Што, млявыя, яны пад вечар
Гатовы паліць у латак.

Спяшайся, покуль не астылі
Яны ў нябеснай вышыні,
Пакуль вятры не патушылі!
Хмурыяк дазіўня агні.

Прыходзіць ноч. Выходзяць зоры
На неба сіня-лугі,
Каб зноў уральскія прасторы
Прыбраць у колер дарагі.

СУСТРЭЧА З ЧЫТАЧАМІ

Напярэдадні юбілея Анатоля Астрэйкі маладыя будаўнікі тэа-тра № 4 напяралі пэста ў горад. Сустрача адбылася ў рабочым інтэрыае.

Роботнік масавай бібліятэкі Кістрычынскага раёна сталіцы Алена Вялічкіна расказала пра творчы шлях пэста.

Муліт Тавара Абраменка, сё-сар Ігар Кісялёў і іншыя чытачы, віншуючы пэста, гаварылі пра папулярнасць яго вершаў сярод рабочых.

Анатоль Астрэйка расказаў пра сваё творчыя планы, падзяліўся ўражаннямі ад нядаўняй пэздыі на Урал, прачытаў новыя вершы.

Многія рабочыя ў час сустрачкі набылі кнігі пэста і атрымалі яго аўтаграф.

ІСПАНСКИ ТАНЕЦ. Выконвае са-лістка балета Беларускай эстрады Лідзія Кузнецова.

